

Motion till riksdagen 2005/06:Ju475

av Inger Davidson m.fl. (kd, m, fp, v, c, mp)

Barnpornografi på Internet

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Rikskriminalpolisens arbete mot barnpornografibrott och det internationella polissamarbetet på området bör förstärkas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skärpning och ett förtydligande av barnpornografibrottet vad gäller definitionen av barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlänga preskriptionstiderna för barnpornografibrott.
4. Riksdagens tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadestånd till brottsoffer för barnpornografi.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett förbud mot att i sexuella syften ta kontakt med barn under 15 år på Internet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett Internetråd, i syfte att förebygga Internetrelaterad brottslighet mot barn, bör inrättas.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en särskild brottsofferfond avseende barnpornografibrott, bör inrättas.

¹Yrkande 6 hänvisat till KrU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Spridning av barnpornografi på Internet är ett växande problem. Volymen är i praktiken omöjlig att uppskatta. I Interpols bilddatabas finns 200 000 barnpornografiska bilder. Enligt forskningsprojektet Copine, vid universitet i Cork, dyker det varje vecka upp mellan 4 till 5 nya barn i den barnpornografiska trafiken på Internet. I miljön återkommer ständigt krav på nytt material, samtidigt som äldre material fortsätter att cirkulera.¹

Den barnpornografiska trafiken på Internet har ställt oss inför en ny slags brottslighet och därmed nya aspekter på barns utsatthet och barns bristande rättigheter som brottsoffer. Endast en liten andel av barnen har hittills kunnat identifieras. Det sexuellt utnyttjade barnet på den barnpornografiska bilden riskerar att försvinna i en oidentifierad "barnpornografimassa", och därmed också att utsättas för fortsatta övergrepp. Barnet riskerar också att aldrig få hjälp att bearbeta sina upplevelser eller kunna få upprättelse för de kränkningar som han eller hon utsatts för. Det saknas i dag tillräckliga kunskaper, erfarenheter och rutiner för att sätta det enskilda barnet på bilden i centrum.

Det är uppenbart att lagstiftningen kring barnpornografibrottet bör skärpas då den i dagsläget är otydlig och därför inte skyddar barnen i tillräcklig utsträckning.

Förstärk polisens arbete mot barnpornografibrott

Rikskriminalpolisen har under senare år byggt upp en central kompetens och utvecklat de polisiära metoderna för att bekämpa barnpornografibrott. De fungerar som en central resursenhet som också stödjer den lokala polisens arbete vid förundersökningar. De ansvarar även för kontakterna med andra länders polismyndigheter, Interpol och Europol. Under senare år har antalet ärenden växt dramatiskt. Många fall innehåller stora barnpornografiska material och på grund av de knappa personella resurserna tar det tid att analysera ett tillslag. Många personliga tragedier hinner hända under denna tid. Det är naturligtvis oacceptabelt.

Flera genomförda riksomfattande aktioner, senast i september 2005, har lett till stora tillslag mot mer än hundra män misstänkta för barnpornografibrott. Personerna som ligger bakom webbplatserna har använt sig av sofistikerad teknik för att dölja medlemmarnas identitet och kryptera kommunikationen sig emellan. Det visar på vikten av ett kvalificerat kriminalunderrättelsearbete och en effektiv samordning av landets polismyndigheter.

¹ Rädda Barnens rapport *Barnpornografi på Internet: Bortom all tolerans – växande problem som kräver nya åtgärder*, 2004.

Arbetet med att gå igenom de tusentals bilder och filmer som beslagtogs är både svårt och tidsödande. De flesta barnpornografiska bilder och filmer som upptäcks kan inte direkt kopplas till ett visst land, utan det krävs utredningsarbete för att spåra bildernas ursprung. Det är därför viktigt att polismyndigheterna i olika länder samarbetar effektivt via Interpol och att olika nationella polismyndigheter får ett tydligt utredningsansvar för de barnpornografiärenden som blir aktuella. Med förstärkta personella resurser skulle Rikskriminalpolisen kunna åstadkomma ännu mer i kampen mot barnpornografi. Rikskriminalpolisens arbete mot barnpornografi på Internet bör därför förstärkas.

Inrätta ett internetråd med uppgift att förebygga Internetrelaterad brottslighet mot barn

Regeringen bör tillsätta ett internetråd, vars främsta uppgift skall vara att arbeta som en motpol till den Internetrelaterade brottsligheten mot barn. Ett Internetråd skulle t.ex. kunna bildas som en utvidgning av Vårdsskildringsrådets nuvarande verksamhet och mandat.

En viktig uppgift för ett Internetråd skulle vara att ge stöd och vägledning om hur barn kan använda Internet på ett säkert sätt. Oroliga lärare och annan skolpersonal, samt föräldrar, söker ofta vägledning om hur barn kan skyddas från faror på Internet. Det s.k. SAFT-projektet², som Vårdsskildringsrådet ansvarar för från svensk sida, handlar just om detta och bör utvecklas inom ramen för ett Internetråd.

Ytterligare en uppgift för ett Internetråd skulle vara att initiera, utveckla och stödja den självsanering som Internetbranschen ofta säger sig vara angelägen om. Det kan ske genom handfast utbildning, rådgivning och årliga konferenser med Internetbranschens aktörer.

Behovet av utbildning och forskning kring barnpornografi och barns utsatthet på Internet skulle också kunna stimuleras av ett Internetråd. Den samlade kunskapen inom området är fortfarande ytterst begränsad. Det behövs vidare forskning kring barns och ungdomars generella Internetanvändande i ett land där hundratals barn och ungdomar ägnar flera timmar dagligen åt att surfa på Internet.

² SAFT är ett projekt, finansierat med EU-medel, om barns och ungdomars säkerhet på Internet. SAFT står för Safety, Awareness, Facts and Tools. I projektet deltar fem länder och sju partner däribland det svenska Vårdsskildringsrådet. Mer information finns på www.saftonline.se.

Fel! Okänt namn på

Förbud ”Grooming”

Idag är det fritt fram för vuxna att söka kontakt med barn på Internet i sexuella syften, s.k. grooming. Ett barn som besöker exempelvis en populär ungdomschat måste därför vara beredd på att relativt omgående bli kontaktad av en vuxen person, som efterfrågar sexuella tjänster.

Det uppskattas att i dagsläget ca 4 000 män på heltid, dygnet runt, aktivt söker kontakt med barn i sexuella syften³ i Sverige. De vuxnas tillvägagångssätt varierar, allt från inledande vänskapliga relationer där den vuxne utger sig för att vara lika gammal som barnet, till att de rakt på sak efterfrågar en sexuell tjänst. Ingen hänsyn tas till barnets ålder.

Trots medias rapportering om uppmärksammade fall där barn de facto blivit sexuellt utnyttjade som en direkt följd av en kontakt som etablerats via Internet, florerar denna verksamhet helt ostört. Barn är rättslösa gentemot de vuxnas sexuella inviter.

FN:s Barnrättskommitté har uppmärksammat situationen i Sverige och uppmanade senast i januari i år den svenska regeringen att ”*strengthen the protection measures for children who are using Internet*”.⁴

I England finns det sedan år 2003 en speciallagstiftning i sexualbrottslagen⁵ mot ”grooming”. Lagen har hittills visat goda tecken på att fungera preventivt. Den möjliggör exempelvis för polisen att arresteras en individ innan ett barn råkar illa ut. I Sverige måste ett barn ha blivit sexuellt utnyttjat för att polisen skall kunna agera. I flera länder undersöks nu möjligheten att införa en liknande lagstiftning mot ”grooming”.

Vi anser att det också bör göras i Sverige. Sverige lever i dagsläget inte upp till Barnkonventionens artikel 34 på detta område och det måste omgående åtgärdas.

Översyn av befintlig lagstiftning

Definitionen av barn i fråga om barnpornografibrott måste tydliggöras 1997 lade Barnpornografiutredningen fram sitt betänkande. I den bagatelliserades risken att barnpornografi skulle komma att få utbredd spridning via Internet. Men utredningen föreslog ändå ett innehavsförbud, samt att lagen skulle kombinera en 18-årsgräns med ett könsmodningsvillkor – det skulle alltså anses vara barnpornografi både om någon faktiskt var under 18 år, och/eller om ”pubertetsutvecklingen inte är fullbordad”.

³Uppskattningen är gjord av Internetanalytiker Mats Andersson på företaget Netscan i Malmö.

⁴FN:s Barnrättskommittés Concluding Observations punkt 44 a, sidan 8.

⁵ Sexual Offences Act 2003, §15.

Fel! Okänt namn på

Men regeringen valde att gå emot både utredningen och folkviljan. När lagen så småningom antogs innehöll den visserligen ett innehavsförbud, men definitionen av "barn" formulerades till "en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som, när det framgår av bilden och omständigheterna kring den, är under 18 år". Det avgörande är vad som syns på bilden, inte den faktiska åldern.

Idag kan vi se att lagen tolkas så att flickor som bevisligen är under arton år utnyttjas utan att den som begår brottet kan straffas.

Frågan om åldersgräns i lagstiftningen – har diskuterats gång på gång under de senaste åren. Vi anser därför att den bör lyftas ur den utredning som regeringen nyligen tillsatt och behandlas i särskild ordning. Det kan inte accepteras att tonårsflickor fortsätter att utnyttjas medan förövarna går fria på grund av otydligt utformade lagar.

- **Se över preskriptionstiden för barnpornografibrott**

För barnpornografibrott beräknas idag preskriptionstiden till fem år från det att brottet begåtts. Är ett barn fyra år när ett brott begås och barnpornografiska bilder läggs ut på Internet är det alltså inte möjligt att väcka åtal efter det att barnet fyllt nio år. Bilder som sprids på Internet finns tillgängliga för användare globalt och kommer med stor sannolikhet att finnas på Internet för all framtid. För att säkerställa möjligheterna för barnet att få upprättelse och skadestånd måste preskriptionsreglerna för barnpornografibrott därför ändras. Vi anser att preskriptionstiden ska börja löpa från det att barnet fyllt 18 år.

- **Tydliggör att barnpornografibrott ska vara skadestandsgrundande för barnet**

Spridning av barnpornografiskt material utgör en allvarlig integritetskränkning av det avbildade barnet. Barnet ska därför kompenseras för den kränkning av den personliga integriteten som brottet har inneburit. Lagen bör tydliggöras så att spridning av barnpornografi blir skadestandsgrundande för barnet.

- **Utred möjligheten att inrätta en särskild brottsofferfond avseende barnpornografibrott**

Ytterligare resurser behövs för identifiering av barn, skadestånd, forskning och behandling av barn som utsatts för barnpornografibrott. En möjlighet som bör utredas, är att inrätta en särskild brottsofferfond för detta ändamål. Denna bör lämpligen finansieras genom att de som döms för barnpornografibrott där barnet ännu inte är identifierat, betalar en avgift för varje barnpornografisk bild. Barn som senare identifieras bör då, i stället för att föra egen skadeståndstalan mot gärningsmannen, få skadestånd direkt ur fonden.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 29 september 2005

Inger Davidson (kd)

Magdalena Andersson (m)

Gunilla Wahlén (v)

Jan Lindholm (mp)

Marita Aronson (fp)

Birgitta Carlsson (c)